

ROZVOJOVÝ PLÁN ZOO BRATISLAVA

PRE OBDOBIE 2020 – 2022

Vypracoval Ing. Jaroslav Pokorádi, PhD., 11.6.2020

1. ÚVOD

Úloha zoologickej záhrady v hlavnom meste Bratislava je v prvom rade vychovávať a posilňovať verejnú mienku o dominantnej potrebe chrániť životné prostredie, konkrétne živočíšnu ríšu (faunu) s dôrazom na chránené, ohrozené druhy živočíchov pred vyhubením, vrátane ochrany ich prirodzených biotopov. Základnou filozofiou je vzdelávať a vychovávať návštevníkov a deti na všetkých stupňoch škôl o klimatickej kríze, jej dôsledkoch na prírodu a tým pádom aj na nás. Ak zoberieme ochranu prírody do svojich rúk, pomôžeme biodiverzite, znížime následky klimatických zmien a ochránime aj náš druh. Zoologická záhrada Bratislava, aj v mene riaditeľa a zamestnancov, má kontaktne priblížiť život pôvodných druhov zvierat, ale aj exotických, nepôvodných živočíchov tak, aby každý jeden návštevník odchádzal so silnou potrebou ochrany biodiverzity na Zemi.

2. VÍZIA ROZVOJA ZOO BRATISLAVA

Vízie ZOO Bratislava musia zohľadňovať III. piliere rozvojového plánu Zoologickej záhrady Bratislava a to:

- I.** OCHRANA – ochrana biodiverzity, klimatická kríza, welfare zvierat;
- II.** VÝCHOVA – vzdelávanie a výchova návštevníkov ZOO Bratislava, detí a študentov všetkých typov škôl prostredníctvom cielených prednášok/workshopov v BSK;
- III.** ODDYCH – komplexný priestor pre Bratislavčanov a turistov na oddych, relax a psychohygienu.

Tieto vízie - piliere sú tie, na ktorých má stavať reorganizácia ZOO Bratislava s hlavným cieľom zvýšiť kvalitu ZOO na svetovú úroveň a to pomocou zvýšenia návštevnosti, druhovej skladby živočíchov, ochranárskych programov s dôrazom na ochranu zvierat a prírody a v konečnom dôsledku byť environmentálnou dominantou hlavného mesta Bratislava.

Inovatívne vízie pozostávajú z dosiahnuteľných merateľných ukazovateľov a to:

- a) Zvýšenie návštevnosti na úroveň 500 tisíc návštevníkov s filozofiou „každý Bratislavčan min. jedenkrát v ZOO Bratislava“, vrátane vytvorenia vernostných motivačných programov pre rodiny s deťmi a dôchodcov pre naplnenie vízie relaxu a oddychu – termín: do 31.12. 2022;
- b) Vytvorením aplikácie ZOO Bratislava pre zvýšenie záujmu a návštevnosti. Súčasťou aplikácie by bola interaktívna mapa s určením presnej polohy

návštevníka. Cez aplikáciu dosiahneme priame informovanie o akciách v danom týždni, online vstupenky (vyhnutie sa veľkým radám pred vstupom do ZOO), informácie o komentovanom kŕmení a prednáškach; uvedená aplikácia vie pomôcť užívateľovi k určeniu najlepšieho času pre návštevu ZOO, aby sme vedeli udržiavať primeranú koncentráciu návštevníkov v areály ZOO a pomocou inteligentných smart upozornení pomáhať návštevníkom k dobrému pocitu, že sú súčasťou komunity ZOO Bratislava – termín: do 30.9.2020;

- c) Vytvorenie projektu „zelené srdce“ – ísť príkladom v správaní sa k životnému prostrediu a správať sa zodpovedne k prírode a všetky témy naviazať na klimatickú krízu a s tým súvisiace environmentálne témy uvedené v tomto dokumente. Hlavná štartovacia aktivita ZOO je v systéme „zelených“ opatrení, ako sú: všetky jedlá a nápoje podávať v recyklovaných riadoch; ponúkať len produkty s minimálnou uhlíkovou stopou, ekologické využívanie vozového parku a jeho obmena za vozidlá bez uhlíkovej stopy a týmito viditeľnými opatreniami vychovávať návštevníkov ZOO „od nás až domov“ – termín: od 1.10. 2020;
- d) Environmentálna výchova a vzdelávanie získaním „zeleného srdca“, ktoré získajú návštevníci, deti a študenti po absolvovaní seminára/workshopu; priamo súvisí s Edukačným Enviro Programom pre verejnosť s využitím 50 víkendov v roku (25 tematických víkendov za polrok, ktoré sa budú v druhom polroku opakovať) – termín: od 1.9. 2020;
- e) Celoročný vstup do ZOO Bratislava – reorganizovať časy s dôrazom na celoročné využitie priestorov v ZOO s vybudovaním zázemia pre oddych a maximalizovať kvalitu služieb, od ktorej priamo úmerne bude stúpať aj návštevnosť, doplnenie programov pre vernostné karty, nočné návštevy zamerané na nočné živočíchy s motiváciou „osobného vzťahu so ZOO a s jej chovancami a ošetrovateľmi“ – termín: od 1.9. 2020;
- f) Celoročne otvorená reštaurácia s kapacitou pre min. 100-120 ľudí a kontaktný ZOO SHOP naviazaný na vstup, resp. východ zo ZOO a tým motivovať kúpu tovaru s tematikou ZOO Bratislava a environmentálnych produktov, spojenie „zeleného srdca“ s prijateľným vysvetlením tzv. uhlíkovej stopy – všetky produkty v ZOO obchode a v reštaurácii s minimálnou uhlíkovou stopou (sekundárne aj podpora domácich pestovateľov, chovateľov, remeselníkov – predaj lokálnych, národných produktov) – termín: do 31.12. 2022;
- g) Vytvorenie tzv. Génovej Banky Ohrozených Druhov Zvierat - SEO (spermia/embryo/oocyt), čím sa ZOO Bratislava môže stať svetovým lídrom v záchrane ohrozených druhov zvierat, nielen „in vivo“ ale aj „in vitro“ – byť hlavným koordinátorom projektu a po pilotných zakladajúcich vzorkách tento projekt predstaviť všetkým zoologickým záhradám vo svete. Kryokonzerváciou v tekutom dusíku uchovávať spermie, vajíčka, embryá chránených druhov živočíchov pre budúce generácie ľudstva – termín: od 1.10. 2020;
- h) Nepretržité vzdelávanie zamestnancov – ošetrovateľov v oblasti etológie, animal welfare a technológii chovu zvierat – termín: od 1.9. 2020.

3. ANALÝZA A NÁSTROJE PRE PLNENIE ROZVOJOVÉHO PLÁNU ZAHŔŇAJÚ HLAVNE:

1. HLĚBKOVÝ AUDIT STAVU ZVIERAT

1. Presný súpis druhovej skladby, pohlavia, veku zvierat, určenie produkčných – chovných zvierat, zvierat bez možnosti rozmnožovania;
2. Presná analýza druhov podľa svetadielov, možnosti vytvorenia ucelených zoologických celkov – presunov zvierat;
3. Konkrétny časový plán likvidácie všetkých klietkových ubikácií, ktoré zásadne nespĺňajú podmienky welfare;
4. Veterinárna prehliadka všetkých jedincov a zhodnotenie aktuálneho zdravotného stavu – nastaviť systém preventívnych veterinárnych opatrení pre každý druh;
5. Vytvoriť systém tzv. „ZOO protokolov“ a zodpovednosti vykonaných opatrení ako:
 - a. protokol pre antiparazitický program pre jednotlivé druhy,
 - b. protokol dezinsekcie a deratizácie pre jednotlivé zoologické úseky,
 - c. dezinfekčný protokol pre ZOO Bratislava v systéme striedanie účinných látok pre zabránenie rezistencie patogénnych mikroorganizmov,
 - d. protokol výživy zvierat a alimentárnych nárokov jednotlivých druhov – stanovenie dennej kŕmnej jednotky (DKJ),
 - e. protokol technológie chovu – presný popis povinností a starostlivosti o konkrétny druh;
6. Optimalizácia technológie chovu a starostlivosti o zvieratá s dôrazom na odchov vzácnych a kriticky ohrozených druhov živočíchov domácej a cudzokrajnej fauny (doplnenie o nové druhy zvierat a revitalizácia pre zatraktívnenie druhovej štruktúry živočíchov).

2. EFEKTÍVNA PERSONÁLNA MATICA

1. Hĺbkový audit personálnej matice a podľa výsledku reorganizácia a zefektívnenie pracovných pozícií;
2. Riaditeľ bude osobne pracovať na každej pracovnej pozícii, sekcii a pracovať s konkrétnymi zamestnancami počas prvých 30 dní, aby sa zoznámil s individuálnymi zamestnancami na jednotlivých úsekoch a podľa toho sa nastaví reálne potreby a nároky na jednotlivé pracovné zaradenie;
3. Nový systém štruktúry zamestnancov (ošetrovateľov, vedúcich odborných úsekov, ekonomické a mzdové oddelenie, marketingové, právne, investičné) bude rozdelený podľa zodpovednosti za konkrétnu činnosť s cieľom efektívne a pružne reagovať na potreby ZOO.

3. VÝCHOVNO-VZDELÁVACIA A RELAXAČNÁ ČINNOSŤ

1. Optimalizovať prevádzku ZOO Bratislava v kultúrnych, edukačných a environmentálnych programoch pre návštevníkov s dôrazom hlavne na Bratislavčanov, Slovákov z ostatných kútov Slovenska a zahraničných turistov;
2. Zásadne optimalizovať štruktúru služieb pre návštevníkov pre zabezpečenie kombinácie trávenia voľného času, vzdelávania, ochrany prírody s chovom ohrozených druhov živočíchov a klimatickou tematikou;
3. Zásadne zlepšiť prácu v oblasti marketingu a propagácie ZOO Bratislava s využitím emócie. Výrazne zlepšiť komunikáciu a koordináciu marketingových cieľov s magistrátom hlavného mesta a rozšíriť aktivity cez ZMOS aj do iných častí Slovenska. Vytvoriť marketingový tím, kde bude zástupca hlavného mesta

Bratislava zodpovedný za propagáciu, zamestnanec Informačného centra Bratislavy a zamestnanec ZOO Bratislava, ktorí budú vytvárať spoločné reklamné a propagačné ciele;

4. Zvýšiť povedomie a odbornosť ZOO Bratislava medzi ostatnými európskymi a svetovými zoologickými záhradami v priamej koordinácii záchranných programov pre ohrozené chránené druhy živočíchov.

4. INVESTIČNÉ A REKONŠTRUKČNÉ POTREBY ZOO BRATISLAVA

1. vytvorenie investičného plánu na roky 2020-2022
 - a. na likvidáciu, resp. rekonštrukciu klietkových chovov, ktoré zásadne nevyhovujú podmienkam animal welfare;
 - b. dokončenie realizácie rozbehnutých projektov bývalého vedenia s účasťou mesta Bratislava, vrátane dokončenie projektu „pavilón medveďov“;
 - c. návrh a realizácia projektu celoročnej reštaurácie spojenej s obchodom a oddychovou časťou pre naplnenie cieľov ZOO Bratislava a zabezpečenia pohodlia a relaxu pre návštevníkov počas celého roka;
 - d. návrh investičných stimulov pre naplnenie rozvojovej vízie v koordinácii s magistrátom a poslancami mestského zastupiteľstva.
2. po audite následná koordinácia s Magistrátom hlavného mesta pre potrebné investície a možnosti prehodnotenia kapitálových výdavkov pre roky 2020-2022.

4. CIELE A ÚLOHY

Rád by som zásadne zmenil postavenie riaditeľa ZOO a to v tom, že riaditeľ v mojej osobe bude aktívne pracovať so zvieratami, zamestnancami, priamo sa podieľať na všetkých činnostiach a prevádzke ZOO. Vytvorí sa systém kontroly každého zvieraťa/ubikácie a to na dennej báze. Riaditeľ musí zodpovedať za chod a starostlivosť o zvieratá a vytvoriť také podmienky, aby to bolo zabezpečené v plnej miere. Po analýze súčasného stavu ZOO Bratislava a po stanovení hlavných cieľov v podmienkach ZOO sú strategické ciele a zámery pre nasledujúce obdobie 2020 - 2022 nasledovné:

1. Chov chránených druhov živočíchov v ľudskej opatere za účelom ich vystavovania verejnosti v kontexte pohody zvierat (animal welfare).

Poskytovať návštevníkom s dôrazom na deti v predškolských, školských zariadeniach, ale aj stredoškolských a vysokoškolských študentov kontaktné, nenásilné vzdelávanie o ochrane prírody a tým vytvárať kladný vzťah k nej. Samotným chovom a odchovom domácej a cudzokrajnej fauny poukázať na rôznorodosť živočíšnych druhov a spolupodieľať sa na ich ochrane s presadením tézy dôležitosti každého individuálneho človeka v ich záchrane, ako aj pomoci ochrane biodiverzity. Návštevník musí pochopiť bezstresový chov, jeho význam a zároveň sa musí cítiť v ZOO šťastný, spokojný s dopytovaným trávením voľného času s maximálnymi službami v priestoroch ZOO. Cieľ je zvýšiť atraktivitu druhovej skladby živočíchov a vytvoriť edukačný a ochranársky

program, tzv. „zelené srdce“ pre celoročné aktivity s dosiahnutím filozofie „každý Bratislavčan aspoň jedenkrát za rok v ZOO Bratislava“. Cieľ je dosiahnuť do 2 rokov návštevnosť 500 000 návštevníkov, čo predstavuje populáciu Bratislavy.

2. Odborne ZOO Bratislava dostať na vrchol koordinácie na záchranu genofondu pôvodných druhov chránených živočíchov vrátane zapojenia sa do realizácie programov záchrany a uchovania ich genetického materiálu pre budúce generácie.

Využitie odborného personálu, zabezpečovať priamu súčinnosť spolupráce so štátnymi orgánmi ochrany prírody a krajiny, univerzitami, mimovládny ochrannými organizáciami a ostatnými ZOO v EÚ a na Slovensku. ZOO Bratislava okrem samotného chovu chránených druhov živočíchov vytvorí koordinačnú skupinu a bude riadiť program dlhodobej archivácie genetického materiálu (spermie, vajíčka, embryá) najvzácnejších, kriticky ohrozených živočíchov a to priamo realizáciou biotechnologických techník s využitím kryokonzervácie v tekutom dusíku. Pilotný program by predstavovalo vytvorenie Národnej Génovej Banky pôvodných chránených druhov živočíchov v spolupráci s MŽP SR, resp. ŠOP SR, Univerzity veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach, PF UK Bratislava a Národného poľnohospodárskeho centra v Nitre. Etablovať tento projekt na celosvetovú úroveň by znamenalo obrovské renomé a popularizáciu ZOO Bratislava, ktorá by týmto zásadným vstupom prispela do celosvetovej záchrany biodiverzity na našej Zemi.

3. Aktualizovať a zefektívniť účasť v Európskych chovných programoch ohrozených druhov (EEP) a v Európskych plemenných knihách (ESB).

Cieľom ZOO Bratislava by malo byť aktívne spolupracovať na Európskych chovných programoch ohrozených druhov EEP a s jasnou špecializáciou na využitie genetického a biotechnologického potenciálu ZOO Bratislava. Odchované živočíchy zapojiť do medzinárodných záchranných programov, ktorých konečným cieľom je navrátenie alebo posilnenie populácie predmetného druhu vo voľnej prírode.

4. Zabezpečovať v rámci schválených programov záchrany ohrozených druhov fauny Slovenskej republiky a programov, ktoré budú schválené v budúcnosti, poskytovanie technickej pomoci a odborných skúseností v oblasti biotechnológie, genetických analýz, veterinárstva a aplikačných biologických postupov.

Využitím odborných vedomostí, praktických zručností a celkového biologického profilu ZOO Bratislava v dlhodobom horizonte prispievať k ochrane chránených druhov živočíchov a ich pozitívnej propagácii vo verejnosti a pozitívne formovať obyvateľstvo k úcte tam, kde žijem, na planéte Zem. Pravidelnou propagáciou každej záchrany individuálneho jedinca zdôrazniť význam ochrany biodiverzity a jej zložiek.

5. Stratégia výchovy a vzdelávania k ochrane prírody v ZOO Bratislava.

Od roku 2020 sa zamerať na konkrétne témy environmentálnej výchovy obyvateľstva s využitím 50 víkendov v roku – podľa návštevníkov prispôbiť tému širokému vekovému rozhraniu od detí po dôchodcov. Cieľom je neustála propagácia ochrany

prírody, kontakt so zvieratami, ukážky manipulácie so zvieratami, ukážky správania sa pri neočakávaných stretoch so zvieratami, venovať sa aj prevencii environmentálnej kriminality. Dlhodobý plán je využiť celoročne ZOO Bratislava na environmentálnu výchovu nekonvenčným spôsobom a dosiahnuť zvýšenie návštevnosti hlavne odbornou prácou zamestnancov ZOO, partnerských mimovládnych organizácií (NGO), škôl, univerzít a kultúrnej a umeleckej obce.

6. Výstavba / rekonštrukcia etologicky vyhovujúcich chovných zariadení pre druhy, v chove ktorých bude ZOO pokračovať a na ktoré sa bude špecializovať v rámci novej stratégie.

Postupnými krokmi odstrániť postupne všetky klietkové chovy a nahradiť ich etologicky modernými ubikáciami, ktoré spĺňajú podmienky pohody zvierat (animal welfare). Transparentne v spolupráci s mestom Bratislava vybudovať investičný plán výstavby a rekonštrukcie podľa zámeru pre obdobie do roku 2030. V nadväznosti na schválený investičný plán koordinovať možnosti partnerských (sponzorských) spoločností a eliminovať nákladovú položku pre mesto Bratislava, resp. samotnú ZOO.

5. SWOT ANALÝZA

Silné stránky:

- strategická pozícia ZOO v širšom perimetri Bratislavy,
- dobrá dostupnosť autom, resp. MHD,
- historicky kvalitné meno medzi Bratislavčanmi,
- rozmanitosť biotopov v areály ZOO,
- vybudovanie nových pavilónov,
- atraktívna druhová skladba zvierat,
- odborný personál v riadení jednotlivých úsekoch,
- priestorové možnosti rozvoja a rozširovania ubikácií o nové druhy, alebo zväčšenie existujúcich.

Slabé stránky:

- nízka návštevnosť pre nedostatočne kvalitné služby a atraktívnosť,
- chýbajúca celoročne otvorená reštaurácia,
- prítomnosť starých klietkových ubikácií, ktoré nespĺňajú kritéria „animal welfare“,
- nedostatočná kapacita pre parkovanie aut,
- nízka propagácia ZOO Bratislavy v informačných materiáloch hlavného mesta Bratislava (napr. in ba – informačný magazín Bratislavy),
- slabá propagácia mimo Bratislavy a to min. na západnom Slovensku,
- slabá informovanosť ZOO Bratislava o klimatickej kríze a environmentálnych problémoch,
- nízke investičné budúce stimuly, nulová kapitálová položka v schválenom rozpočte pre roky 2021-2022 (prognóza).

* ostatné stránky sa nedajú analyzovať k dnešnému dňu, ale budú predmetom auditu v prípade schválenia daného rozvojového plánu.

6. FINANČNÉ ZDROJE ZABEZPEČENIA RV ZOO BRATISLAVA

ZOO Bratislava je príspevkovou organizáciou hlavného mesta Bratislava pre zabezpečenie vízií a cieľov, ktoré si tento dokument stanovil, bude potrebná optimalizácia príjmovej a výdavkovej časti. V roku 2020 pre zavretie zoologickej záhrady počas pandémie COVID – 19, je potrebné koordinovať aktualizáciu rozpočtu pre rok 2020. Na pokrytie potrieb rozvojového plánu a prevádzky ZOO Bratislava ide o súbeh finančného krytia a to:

- vlastné príjmy z činnosti ZOO (vstupné, predaj zvierat, predaj tovaru, nájomné, reprodukčné a environmentálne služby pre zoologické záhrady, IUCN, WWF)
- príspevok mesta Bratislava podľa schváleného rozpočtu MsZ,
- sponzorstvo a darovacie zmluvy,
- environmentálny fond.

Návrh / prognóza vývoja rozpočtu pri naplnení rozvojového programu ZOO Bratislava:

návrh / prognóza	NÁKLADY		VÝNOSY		HV
	hlavná činnosť	podnikateľská činnosť	hlavná činnosť	podnikateľská činnosť	
2019	2 758 896 €	176 205 €	2 804 433 €	179 320 €	48 651 €
2020	2 650 000 €	180 000 €	2 566 021 €	300 000 €	36 021 €
2021	2 800 000 €	180 000 €	3 024 715 €	50 000 €	94 715 €
2022	3 000 000 €	200 000 €	3 339 472 €	- €	139 472 €
2023	3 200 000 €	220 000 €	3 600 000 €	- €	180 000 €

7. ZÁVER

Celý rozvojový plán počíta s celkovou revitalizáciou všetkých zložiek Zoologickej záhrady Bratislava a naplnenie vízií má viesť k pozitívnym zmenám, ktoré oživia ochranu prírody, vzťah k nej a vzťah k samotnej Bratislave.

Hodnotové piliere Zoologickej záhrady Bratislava musia byť plnené rovnocenne, na tej istej úrovni. Pokiaľ sa podarí rozvíjať všetky tri rovnako, tak výsledok bude pozitívny pre všetkých, predovšetkým pre zvieratá, verejnosť a samotnú Bratislavu.